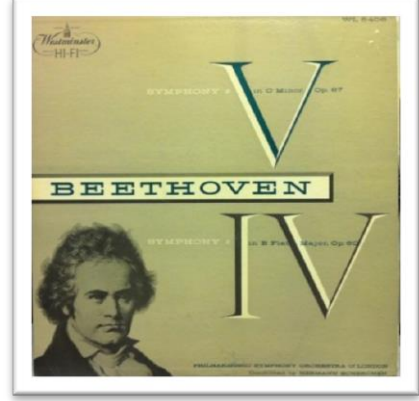
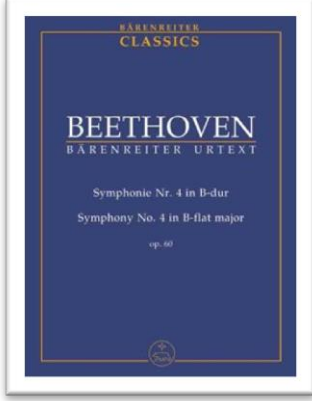

Senfoni No.4, Si bemol Majör Op.60

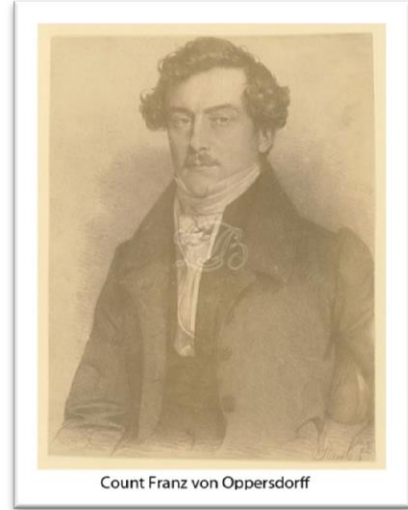
* Adagio-Allegro vivace * Adagio * Menuetto, Allegro vivace-Trio. Un poco meno Allegro * Allegro ma non troppo

Beethoven, Eroica Senfonisi'nin yorumlandığı 1805 yılı sonunda Fidelio'nun birinci versiyonunu da yayımlamış ama hiç ilgi görmemişti. Ertesi yılın baharında tekrar değiştirilen opera yine başarısız olmuştu. Ancak Beethoven bu başarısızlıklarla yılmamış, sürekli yeni eserler hazırlamıştır.

1806 Eylül'ünde Breitkopf-Hartel Yayınevi'ne yazdığı mektupla, Yeni Senfoni'siyle Op.58, 59, 85 eserleri ve Leonore Operası'nı önermiştir. Bu yeni senfoni -3. Senfoni- önce Eroica'nın ithaf edildiği Prens obkowitz'ın konağında, 15 Mart 1807 günü bestecinin yönetiminde özel olarak çalınmış ve bir yıl sonra da çalgı partileri 4. Senfoni başlığıyla yayımlanmıştır.

4. senfoni, daha önce Beethoven ile tanışan ve ondan 500 Florin karşılığında kendisi için bir senfoni bestelemesini isteyen Kont Franz von Oppersdorf'a ithaf edilmiştir. Yukarı Silezya'da barok bir şatoda oturan ve kendi orkestrası olan Kont Oppersdorf'a önce 5. Senfoni'yi vermeyi planlayan Beethoven, sonradan çabucak yazdığı 4. Senfoni'yi teslim etmiştir.

3. Senfoni'den iki yıl sonra bestelenen bu senfonide Beethoven, yine Haydn'ın renkli, mutlu ve duygulu senfoni şeklinde dönerek "ağır bir giriş, parlak bir Allegro, ağır cantabile (ezgisel) bir bölüm, bir menuet ile trio'su ve dans eden final" ile o forma uygun, ancak kendine özgü ruhla çekici bir hava yaratmıştır. Schumann'ın, Eroica (3. Senfoni) ile Kader Senfonisi (5. Senfoni) gibi görkemli eserlerle çevrili dördüncüyü, "iki İskandinav devi arasındaki ince yapılı Yunan kızı" na benzeterek, beğendiğini belirtmesi de bunu

gösterir. Ünlü ve güçlü olan üçüncü ve beşinci senfoniler arasında yer aldığından, oldukça az kıymet biçilen ama aslında fevkalade bir eserdir. Müzik yazarları ayrıca, yine iki görkemli eser (7. ve 9. Senfoni) arasında kalan 8. Senfoni'yle 4. Senfoni arasında bu yönden paralelliği belirtirler. 8. Senfoni de 4. gibi pek tutkulu olmayan, hafif aydınlık ve klasik anlayışta. 4. Senfoni'de birçok müzikal düşünce biçimi rahat biçimde sıralanırken sanki doğaçlamamış gibi bir izlenim bırakır. Tümüyle neşeli, sade, barışçı ve hareketli yapıda olan, yaşama sevinci de yansıtan eser, Mendelssohn ve Schumann gibi romantik bestecileri de memnun bırakacaktır.

Yavaş giriş, belki de bütün Beethoven eserleri arasında en büyüğü ve gizemli pasajlardan biridir. Bu ruh hali yine yavaş ölçüde benzer pasajları ve ilk ölçünün gelişme bölümünün sonunu önceler. İlk ölçünün pek çok başka noktasında ve çarpıcı scherzo'nun ana temasında da Beethoven'in dinleyicinin ritmik

beklentilerini yıkma eğiliminin oldukça oyunbazca sergilendiğini görürüz.

1. bölüm 4/4'lük ölçüde, ağırca (Adagio) tempoda, flüt önderliğinde ve üflemeli çalgıların Si bemolde uzun tuttıkları gizemli ve 38 mezürlük kısa bir girişle başlar. Girişi, canlı ve neşeli (Allegro vivace) tempoda taze ve sevinç dolu ana tema izler. Buna hemen, kısa ve kaygısız bir yan tema katılır. Kemanlar kendilerini başka şeye kaptırmış gibi davranırken, fagotun çevik adımları ilgi çeker. Dört mezür süren bir kreşendodan sonra Allegro tekrarlanır; Allegroyu başlatan motif arka planda kalırken diğer temalar daha gerçek bir anlatım kazanır. Özgür bir oyundaymışçasına yeni motifler gelişime herhangi bir karışıklık çıkarmadan yardım eder; ancak bu oyuncu gelişim duraklar, çok duygulu ve güzel bir ezgi belirir, barışçı ve dinlendirici bir hava oluşur. Hep çok hafif (pianissimo) süren birinci kemanlardan baslara ulaşan ezgi flütle yükselir, sonra timpani, giderek güçlenen darbelerle diğer motifleri bir bir çağırır; onlar da birleşerek çok güçlü (fortissimo) şekilde açılıştaki temada buluşur ve bölümü sona erdirir.

3/4'lük ölçüde ve Mi bemol Majör tondaki ağır (adagio) tempodaki 2. Bölümü Berlioz, Beethoven'in senfonilerini incelediği kitabında analizden kaçınarak, "Saf, melek gibi! İlk

mezürlerden itibaren duygu yoğunluğuyla ancak şiirsel sanatın devlerinin yaratabileceği büyüde! Dante'nin İlahi Komedyası'ndaki etkileyici Francesca da Rimini epizodunda, yazarı ölü gibi yere düşüren olay kadar dokunaklı" gibi cümlelerle tanımlar. Hatta "Müzik, melekler tarafından besteciye fısıldanmış gibi görünüyor" diye yazar. Bu ezgisel bölü iki tema üzerine kuruludur. İkinci kemanların ritmik ve ilginç vurgulaması eşliğinde önce birinci kemanların duyurduğu temaya viyola kontrast bir şarkıyla eşlik eder. Klarinetin bunu izleyen büyüleyici ezgisellikteki şarkısı, tahta üfleme çalgıların korosuyla bütünleşir.

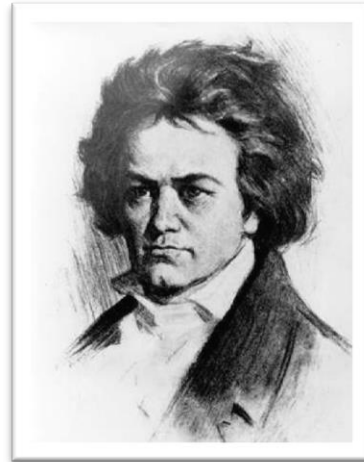
3. Bölüm 3/4'lük menuet ölçüsünde, canlı ve çabuk (Allegro vivace) tempoda, Si bemol Majör tondadır ve Menuetto başlığını taşır, ancak bir scherzo karakterindedir. Ana temanın ritmik yapısı tüm bölümü egemenliğine alır. Alışıldığı gibi üç yerine, beş bölmeye ayrılan bu scherzo'yu, İngiliz müzikçi Tovey şöyle tarif eder: "Hiçbir aktarıma gereksinim duyulmamıştır: Scherzo'nun her keresinde ikişer tekrarı ve –ortada yer alan- trio, çeşitli ritmik kaprislere karşın bunun bir dans olduğunu tüm açıklığıyla belirler." Bir köy dansı havasındaki trio bölmesi ise, kemanların renkli pasajlarıyla kesintiye uğrayan bir üfleme çalgı kısmını da içerir.

4. Bölüm 2/4'lük ölçüde, pek o kadar hızlı olmayan (Allegro ma non troppo) tempoda, hayat dolu bir finaldir. Gizlenmeyen bir sevinç, etkileyici ve şakacı bir enstrümantasyonla sürekli devinim (moto perpetuo) biçimindeki bölümde, şaşmaz bir neşe ve parlak etki oluşturan ana tema hemen yaylı çalgılarda duyurulur. Dolca (tatlı) olarak tanımlanan lirik yapıdaki tema ise, önce obua ve flütlerle belirlenir, sonra kemanlarla sürdürülür.

Gelişim ise çok hafif başlamasına karşın, şiddetli bir kreşendo ile yayılır ve tahta üflemeyle üç oktava kadar sıçrayarak, natürel Si notasında bir tremola ile vurgulanır. Baş döndüren finali müzisyenler için tuzaklarla doludur ve dinleyiciler için de bir o kadar keyif vericidir. Temaların ve parçalarının büyük bir virtüözlükle yansıtıldığı finalde, yeni serimi (re-exposition) çok şakacı bir fagot çağrısı başlatır. 16'lık aceleci figürle vurgulanan uzatılmış coda ise, Beethoven'de hiç rastlanmayan biçimdeki eğlenceli finali sona erdirir.

Bu senfoninin karakteri, performanslar esnasında kolaylıkla yakalanamayacak ya da basit bir imgeyle özdeşleştirilemeyecek kadar çok çeşitlidir, belki de bu özelliği esere, zamana direnen bir büyüleyicilik ve görece daha az popülerite kazandırmıştır.

(Süre 35')

- Beethoven symphony No 4 in B-flat major, Op 60 - Thielemann
- <http://www.youtube.com/watch?v=iVjbtVFB0Us>
- Beethoven symphony No 4 Radio Kamer Filharmonie o.l.v. Frans Brüggen
- <http://www.youtube.com/watch?v=KJW97j3BEa8>

Kazım ÇAPACI